

EKONOMİDE İŞLER NASIL GİDİYOR?

Aydınlık Gazetesi, 18 Mayıs 2020

Yıldırım Koç

Ekonomideki gelişmeler hepimizi yakından ilgilendiriyor. Nasıl ilgilendirmesin? Geçim kaygısı giderek büyüyor. Diğer taraftan, insanların artan ekonomik sorunlar karşısındaki olası tepkileri konusu da, politikayla ilgilenen herkesin öncelikli ilgi alanı.

Ekonomi herkesi ilgilendirdiğinden, herkes de ekonomiyle ilgilenir. Ancak ekonomideki gelişmeleri sağlıklı değerlendirebilmek için bakılması gereken bazı veriler vardır. Bu verileri dikkate almazsanız, günlük yaşamda karşılaştığınız olgulardan genel gelişmelere ilişkin yanlış sonuçlara varabilirsiniz. Bu nedenle, meslekten iktisatçı olmayanlar bile, ekonomideki gelişmeleri kavrayabilmek için hangi kaynaklara başvurulması gerektiğini bilirlerse, yanlış yapma olasılıklarını epeyce düşürürler.

Kimse “ayranım ekşi” demez. Ülkeyi yönetenler olumlu bir tablo sunar. Ekonomide olumlu tablo sunmanın ekonomiye olumlu etkisinin olduğu da bilinir.

Diğer taraftan, “ekonomi çöktü” diyenler de olur. Ekonominin çökmesini isteyenler de böyle bir tablo sunmaya çalışır.

Hangisi doğru?

Güvenilir verilere bakıp, siz kendiniz karar vereceksiniz.

GÖZLEMLER VE SEZGİLER DE ÖNEMLİ

1990’lı yıllarda büyük bir bankanın Ankara’daki bir şubesinin müdürü olan bir arkadaşım gerçekten yaşadığı bir olayı anlatmıştı. Müşterileri arasında bir iktisat profesörü koca ile ev kadını eşi varmış. Çift, ellerindeki bir miktar parayı nasıl değerlendirmeleri gerektiği konusunda banka müdürüyle görüşmeye gelmişler. İktisat profesörü olan bey, uzun bir iktisadi analizden sonra bir öneri getirmiş. Ev kadını eşi ise, tümüyle farklı bir yatırım biçimi savunmuş. Banka müdürü de kadının önerisini haklı bulmuş ve uygulamışlar. Kadın haklı çıkmış.

Bir yıl kadar önce bir işçi arkadaşla döviz kurlarındaki olası gelişmeleri konuştuk. Ben ona genel bazı gelişmeleri anlattım ve döviz fiyatında yükselme olma olasılığının yüksek olduğunu söyledim. Bu yılın ilk aylarında bu arkadaşla tekrar görüştük. Benimle konuştuktan sonra evini satmış ve dövize yatırmış. Epeyce para kazanmış. O zamanki analizim için teşekkür etti. Sonra bana, banka faiz oranlarının düşürüldüğünü, bankadan kredi çekip altına ve dövize yatırmanın akıllı bir iş olup olmadığını sordu. Altın fiyatlarındaki gelişmenin çok farklı etmenlere bağlı olduğunu, bu konuda bir öneride bulunamayacağımı söyledim. Ne yaptı bilmiyorum.

Halkımızın ekonomiye duyduğu ilgiye hayranım. Örneğin, işyerlerinde bitcoin alanlara rastladım. 36 yıldır ABD’de New York Üniversitesi’nde hocalık yapan yakın bir arkadaşım Türkiye’ye geldiğinde bana bu bitcoin olayını anlattı. Anladığımı söylesem yalan olur. Ancak bizim bazı cesur işçilerimiz bitcoin alıyor, satıyor.

Bu kadar yetenekli bir halkın, sağduyu ve günlük gözlemlerle verdiği kararlara yardımcı olabilecek bazı bilgileri izlemesi çok yararlı olur.

HANGİ VERİLERE BAKMALI?

Ekonomideki genel durumu değerlendirebilmek için öncelikli olarak bakılması gereken bazı veriler var. Ben, 50 yıllık ekonomi politik öğrencisi ve 47 yıllık iktisatçı olarak, öncelikli olarak bu verilere bakarak değerlendirme yapmayı tercih ediyorum.

Devlet bütçesi ne durumda?

Devletin iç borçları ne durumda?

Ülkemizin dış borçları nasıl geliyor?

Türkiye’nin döviz ihtiyacını karşılayabiliyor muyuz?

Kredi kartı borçları artıyor mu?

Çeşitli ürünlerin üretimi ve satışı nasıl geliyor?

İşsizlik ne durumda?

Meslektan iktisatçı olmasanız bile, bu konularda yayınlanan verilere baktığınızda ekonomide işlerin nasıl gittiğine ilişkin genel bir tabloya ulaşabilirsiniz.

Eskiden bu verilere ulaşmak çok zordu ve geç olurdu. Şimdi, elinizin altında internet bağlantılı bilgisayar ve/veya akıllı telefon var. Bu konularda da belirli aralıklarla veri yayınlanıyor. Bunlara kolaylıkla ulaşabilirsiniz.

Peki, bu veriler güvenilir mi?

Enflasyon konusundaki verileri tartışabilirsiniz; ancak yukarıda belirttiğim konulardaki veriler, işin özelliklerini biliyorsanız, güvenilirdir.

Devlet bütçesinden başlayalım. Bilgi kaynağını ve son gelişmeleri aktarayım. Salı günkü yazım bu konuda.